

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Lytiškumo ugdymas	

Anotacija
<p>Vis daugiau atpažįstama, kad lytis asmeniniu, tarpasmeniniu, bendruomenės ir visuomenės lygmenimis yra itin reikšmingas dėmuo. Ji sąlygoja savęs priėmimo, gebėjimo būti santykiyje ir buvimo piliečiu:te procesus. Lytį ir jos konceptą svarbu analizuoti istoriniais, filosofiniais, sociologiniais, politiniais ir pan. pjūviais. O žvelgiant iš ugdymo pozicijos – svarbu išmanyti, kaip lytis reiškiasi mokyklos kontekste. Šis analitinis žvilgsnis įgalina mokytoją suprasti, kokių žingsnių mokykloje galima imtis, kad būtų adresuojama su lyties dėmeniu susijusi socialinė neteisybė. Kaip pamatyti su lytimi susijusią problematiką individo akademinį pasiekimų ir socioemocinės būklės kontekste. Kaip užtikrinti ugdymo įtraukumą lyties ir lytiškumo atžvilgiais. Kokie yra baziniai asmens lytiškosios raidos poreikiai, kaip juos atpažinti ir kokiais metodais paruošti asmenį sklandesniam brendimo procesui bei sėkmingai suaugystei. Kaip vykdyti seksualinio smurto prevenciją ir puoselėti sveikų santykių modelių bruožus. Kaip užtikrinti mokyklos ir tėvų bendradarbiavimą.</p>

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doktorantė Akvilė Giniotaitė	
Kitas (-i):	

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji studijų pakopa (bakalauras)	Privalomasis

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė ir savarankiškas darbas	2 semestras	Lietuvių kalba

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai:	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	135	48	87

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos			
<p>Tikslas. Susipažinti su lyties ir lytiškumo problematika, asmeniniu (savęs priėmimo), tarpasmeniniu (sveikų VS žalingų santykių modelių) ir visuomenės (sprendimų priėmimo, lyčių lygybės, įvairovės atpažinimo ir priėmimo) lygmenimis. Išmanyti lytiškosios raidos poreikius ugdymo(si) kontekste ir procese. Gebėti organizuoti ugdymą, kuris kritiškai įtraukia lyties ir lytiškumo klausimus. Gebėti argumentuoti tokio ugdymo poreikį. Žinoti, kaip suteikti jauniems žmonėms žinių ir įrankių, reikalingų sveikam ir pilnavertiškam lytiškajam vystymuisi.</p>			
Studijų programos studijų siekiniai	Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
1.2. Gebės siekti vaiko įtraukaus ugdymo bendraujant ir bendradarbiaujant su įvairių poreikių	Supras plačią lytiškumo ugdymo poreikio problematiką asmeniniu, tarpasmeniniu ir bendruomenės/visuomenės	Paskaita, diskusija, darbas grupėse, situacijų analizė, literatūros šaltinių analizė ir refleksija; komunikacijos apie	Įsitraukimas, dalinimasis išvalgomis; komunikacijos plano su bendruomene parengimas.

ugdytiniais ir kitais švietimo dalyviais (tėvais, globėjais, kolegomis, švietimo pagalbos specialistais, socialiniais partneriais ir kt.)	lygmenimis; gebės argumentuoti lytiškumo ugdymo poreikį ir paaiškinti lytiškumo ugdymo tikslus ir siekinius; supras komunikacijos apie lytiškumo ugdymo svarbą ne tik su vaikais, bet ir su jų tėvais/globėjais bei likusia bendruomene	LU poreikį plano su bendruomene rengimas	
2.3. Gebės priiinti atsakomybę už tautos kultūros, pagarbos žmogui, pilietiškumo, tarpkultūriškumo, socialinės atsakomybės, aplinkosaugos vertybių puoselėjimą ir kritiškai vertinti jų ugdymą darnos ir tvarumo aspektais	Išmanys skirtingas lytiškumo ugdymo sampratas, istorinį lytiškumo ugdymo kontekstą; supras, kaip lytiškumo ugdymas prisideda prie įvairovės priėmimo, įtraukties didinimo, smurto ir diskriminacijos lyties pagrindu mažinimo, lygiavertiškumo nuostatos lyties ir lytiškumo atžvilgiais didinimo procesų.	Paskaita, diskusija, darbas grupėse, situacijų analizė, literatūros šaltinių analizė ir refleksija; debatai	Debatai bendrai sutarta tema, susijusia su lytiškumo ugdymo problematika; įsitraukimas, dalinimasis įžvalgomis
3.2. Žinos ir supras ikimokyklinio, priešmokyklinio ir jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų fizinės, socialinės emocinės, kognityvinės raidos ir specialiųjų ugdymosi poreikių ypatumus ir taikys šias žinias kuriant sąlygas kiekvieno vaiko ugdymosi pažangai ir sėkmei	Išmanys lytiškosios raidos principus ir problematiką; gebės organizuoti veiklą, adresuojančią ir puoselėjančią sveiko asmens lytiškojo vystymosi poreikio.	Paskaita, diskusija, darbas grupėse, situacijų analizė, literatūros šaltinių analizė ir refleksija; klausimų-atsakymų sesija	Dalyvavimas tikrų klausimų, užduotų vaikų, klausimų-atsakymų sesijoje; įsitraukimas, dalinimasis įžvalgomis
5.1. Gebės atpažinti ir įvertinti individualius vaikų poreikius, polinkius, gebėjimus ir kurti atitinkamą ugdymo turinį, metodus ir veiklą įvairovę įtraukiam vaikų dalyvavimui ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo procese	Turės įvairovės kompetencijos sampratą; gebės organizuoti veiklą, kritiškai vertinant stereotipiškumo problematiką; padės vaikams puoselėti kritiškos mąstysenos ir socialinio teisingumo gebėjimus.	Paskaita, diskusija, darbas grupėse, situacijų analizė, literatūros šaltinių analizė ir refleksija; atvejo analizė	Pasirinkto iš duotų arba atsinešto savo atvejo pristatymas ir analizė; įsitraukimas, dalinimasis įžvalgomis

Temos	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiškų studijų laikas ir užduotys
--------------	-----------------------------------	--

	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Lytiškumo ugdymo samprata ir sociokultūrinis kontekstas. Skirtingos lytiškumo ugdymo sampratos istoriškai ir kultūriškai; Lietuvos lytiškumo ugdymo istorinis ir nūdienos kontekstas; kultūrinės įtampos dėl lytiškumo ugdymo; nirčios (wicked) problemos teorija; komunikacijos bendruomenėje reikšmė.	8		4				12		Literatūros šaltinių analizė; komunikacijos plano apie LU principus ir poreikį parengimas.
2. Lytiškumo ugdymo tikslai, metodai ir iššūkiai. PSO rekomenduojamo lytiškumas ugdymas; Gyvenimo įgūdžių programa (GIP) ir santykis su ankstyvuolu bei pradiniu ugdymu; skirtingi lytiškumo ugdymo apibrėžimai ir turinys; įvairios lytiškumo ugdymu sprendžiamos problemos ir įgyvendinimo praktiškai prielaidos.	8		4				12		Literatūros šaltinių analizė; debatai.
3. Lytiškoji asmens raida. Lytiškumo aspekto raidos teorijose problema; vaiko konstruktas ir konceptas; sudėtingo žinojimo problema; suaugusiojo pozicija vaiko atžvilgiu seksualinio smurto prevencija; vaiko teisės.	8		4				12		Literatūros šaltinių analizė; klausimų-atsakymų sesija.
4. Įvairovės kompetencijos problematika. Socialinės neteisybės lyties ir lytiškumo atžvilgiu problematika; lygiavertiškos aplinkos klasėje ir mokykloje kūrimas ir palaikymas; įvairių šeimos formų klausimas; tapatybė ir interseksionalumas.	8		4				12		Literatūros šaltinių analizė; esė.
Iš viso	32		16				48		

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitym o laikas	Vertinimo kriterijai
Komunikacijos plano apie LU principus ir poreikį parengimas.	20	Semestro metu	2 balai – įsigilinimasi į bendruomenėse vykstančias įtampas dėl lytiškumo ugdymo, įtampų adresavimas, dialogo paieška; užduoties atlikimas laiku 1 balas – paviršinis bendruomenės klausimų apie lytiškumo ugdymo problematiką aprėpimas; nepritaikomumas praktikoje, abstraktumas 0 balų – užduoties neatlikimas ar atlikimas ne pagal kriterijus
Debatai	20	Semestro metu	2 balai – įsitraukimas į debatų projektą; argumentuotos pozicijos palaikymas; rėmimasis šaltiniais, tyrimų duomenimis, kitų šalių praktikomis; 1 balas – kalbėjimas be argumentacijos, nesirėmimas šaltiniais, skurdus temos išmanymas; 0 balų – nedalyvavimas, neįsitraukimas
Esė apie pasirinktą LU temą (~3 psl) ir /ar aktyvus įsitraukimas į veiklą paskaitų metu	30	Semestro metu	3 balai – aktyvus įsitraukimas į paskaitose vykstančias diskusijas ir veiklas ARBA pasirinkimas parašyti esė apie savo sugalvotą temą, argumentuota kalba, remiantis bent 3 šaltiniais;

			1.5 balo – vengus įsitraukimas į diskusijas ir veiklas paskaitose ARBA pasirinkta rašyti esė skurdi aprašomos temos gyliu ir pločiu, nesiremiant šaltiniais ar remiantis abejotinos kokybės šaltiniais 0 balų – neįsitraukimas, darbo neparengimas
Atsiskaitymas	30	Semestro pabaigoje	3 balai - gebėjimas taikliai ir tiksliai atsakyti į suformuluotus atsiskaitymo klausimus 1.5 balo – skurdūs ir netikslūs atsakymai į atsiskaitymo klausimus 0 balų – neatsiskaitoma, atsakymai nerišlūs, netaiklūs

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla a internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
ŠMSM	2022	Gyvenimo įgūdžių bendroji programa (GĮBP)		https://www.emokykla.lt/upload/EMOKYKLA/BP/2022-10-10/48_Gyvenimo%2B%C4%AEg%C5%ABd%C5%BEi%C5%B3%2BBP_2023-02-07%20koreguota_%C4%AE_KELTA%2002-24.pdf
UNESCO	2018	International technical guidance on sexuality education: an evidence-informed approach		https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770?fbclid=IwAR2bYv1Yzwc07OR0wqlwVXtNsDITiqT0TKJ8zmy6BaTH7WPvA1qJMM5FTo
A. Giniotaitė	2020	Mokinių lytiškosios patirtys. Lytinio raštingumo link.	Acta Paedagogica Vilnensia, 450, pp. 77-96. doi: 10.15388/Act Paed.45.5.	https://www.zurnalai.vu.lt/acta-paedagogica-vilnensia/article/view/22827
Reimers, E.	2007	Visada kažkur kitur: heteronormatyvumas rengiant Švedijos mokytojus	Iš leidinio „HETERONORMOS HEGEMONIJ A Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys“, 202-213	https://www.vdu.lt/cris/entities/publication/4013f521-d093-4460-8e5d-b867dc0c43dc/details
Black Delfin, A.	2020	The discursive and the material in early childhood play: Co-constitution of gender in open and subversive spaces	<i>Gender and Education</i> , 33(5), 594–609.	https://doi.org/10.1080/09540253.2020.1786012
Užuovėja		Užuovėja. „Mano kūnas priklauso man. Saugus elgesys ir kūno saugumo taisyklės“. Mokytoja knyga ir Užduočių knyga mokiniams.		https://www.uzuoveja.lt/edukacinis-centras/leidiniai/91

B. Sabatauskaitė, V. Gabrieliūtė, S. Lesta, K. Papageorgiou, E. SKarpidou, M. Gerouki, M. Hioni.	2019	„Mokymų programa „Nematomos patyčios mokykloje - atpažinti ir įgalinti veikti?“, HOMBAT		
European Expert Group on Sexuality Education	2016	Sexuality education – what is it?	Sex Education, 16:4, 427-431	DOI: 10.1080/14681811.2015.1100599
Tolman, D. L., & McClelland, S. I.	2011	Normative sexuality development in adolescence: A Decade in Review, 2000-2009.	Journal of Research on Adolescence, 21(1), 242–255.	https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00726.x
Orechova, M. & Frišmantaitė, A.	2021	Lyčiai jautraus ankstyvojo ugdymo poreikių analizė.	Lygių galimybių plėtros centras	ANALIZĖ: https://gap.lt/wp-content/uploads/2022/01/Eca-rom-report-Lithuania-national-language.pdf VADOVAS: https://gap.lt/wp-content/uploads/2021/03/Vadovas.-Rupestingo-vyriskumo-puoselejimas-ankstyvajame-ir-pradiniame-ugdyme-web.pdf METODAI: https://gap.lt/wp-content/uploads/2023/03/Eca-rom-Toolbox-full-LT.pdf
Papildoma literatūra				
Norvila, N.	2023	Lytiškumo ugdymo praktinis gidas	-	https://jra.lt/uploads/lytiskumo-ugdymo-praktinis-gidas-nika-norvila.pdf
Paramos vaikams centras		„Kiko ir ranka“		https://issuu.com/paramosvaikamscentras/docs/kikobook_245x245mm_web
Januškevičiūtė, L., Gabrieliūtė, V.		Metodinės gairės įgyvendinant lytiškumo ugdymą 5-8 klasėms		https://www.ivairovesnamai.lt/files/ugd/8e1bf1_4538c11ea758473c88f6b852ad740fd7.pdf
VšĮ „Ivairovės ir edukacijos namai“	2020	KAIP KALBĖTI(S) IR DISKUTUOTI LYČIŲ TEMOMIS SU MOKINIAIS?		https://www.ivairovesnamai.lt/files/ugd/07e0f2_2fd0f7c1bca043ea821fcc559f81220.pdf
Vilma Gabrieliūtė, Birutė Sabatauskaitė, Paulina Drėgvaitė ir Agnė Pakšytė	2022	Lygybės laboratorija: saugios aplinkos mokykloje kūrimo vadovas		https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/17250
Jarkovska, L.	2019	The European Union as a child molester: Sex education on pro-Russian websites.	Sex Education, 20(2), 138–153.	https://doi.org/10.1080/14681811.2019.1634041
Robinson, K. H.	2013	Innocence, knowledge and the construction of childhood: The contradictory nature of sexuality and censorship in children's contemporary lives.	Routledge	

Zimmerman, J.	2015	Too Hot to Handle. A Global History of Sex Education.	Princeton University Press.	
---------------	------	---	-----------------------------	--